

107. Türkçede *Frankenstein* çevirileri ve bir kültürel aracı olarak yazar – çevirmen Giovanni Scognamillo

Ayşe AYHAN¹

APA: Ayhan, A. (2022). Türkçede *Frankenstein* çevirileri ve bir kültürel aracı olarak yazar – çevirmen Giovanni Scognamillo. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 1731-1747. DOI: 10.29000/rumelide.1222092.

Öz

Bu çalışma, Mary Shelley'nin *Frankenstein or the Modern Prometheus* romanının Türkçedeki yolculuğu bağlamında, Türkçe çeviri edebiyat dizgesinde ilk *Frankenstein* çevirmeni olarak sunulan Giovanni Scognamillo'yu incelemeyi amaçlamaktadır. Çevirmen-yazar Giovanni Scognamillo bu çalışmada, çevirinin toplumsal olgular tarafından düzenlenen bir pratik olarak kavramsallaştırıldığı ve toplumsal dizgeye ait eyleyicilerin merkeze taşındığı çeviri sosyolojisi çerçevesinde ele alınmış, bununla birlikte, kültürlerarası aktarım etkinlikleri, eyleyiciler ve kültürel araçlar kavramları çerçevesinde incelenmiştir. Çalışma, kültürel aktarım etkinlikleri gerçekleştiren eyleyicilerin kültürel aracılık rolleri bağlamında Giovanni Scognamillo'nun kültürel ve sanatsal etkinliklerini gözden geçirerek Scognamillo'yu çevirmen rolüyle birlikte edebiyat, sanat, resim, müzik, tasarım gibi çeşitli kültürel ve sosyal alanlarda; farklı diller aracılığıyla ve uzamsal sınırlarda aktarım etkinlikleri gerçekleştiren bir kültürel aracı (Meylaerts & Gonne, 2014) olarak da konumlandırmıştır. Çalışma aynı zamanda, çeviri metnin üretiminde kültürlerarası aktarımın eyleyicisi olan çevirmenin tüm çeviri ve alımlama süreçlerinin merkezi konumdaki bir parçası olduğunu vurgulamıştır. Çevirmen-yazar Giovanni Scognamillo'nun, çeşitli kültürlerarası aktarım etkinliklerinde bulunan bir kültürel aracı olarak edebiyat ve sinema dünyasını biçimlendirmedeki katkısını sahip olduğu habitus ve çeşitli sermayelere de odaklanarak incelemiştir. Çalışma, Scognamillo'nun *Frankenştayn* çevirisini kendi habitus'u ve sermayeleri doğrultusunda biçimlendirdiğini ve çeviri metni, çevirinin alımlanma koşullarına uygun olacağını öngördüğü biçimde bir sinemacı yatkinliğiyle üretmiş olduğunu öne sürmektedir.

Anahtar kelimeler: Frankenstein, kültürel aracı, habitus, sermaye, çevirmen Giovanni Scognamillo

Frankenstein translations in Turkish and the writer – translator Giovanni Scognamillo as a cultural mediator

Abstract

Within the context of the publication journey of Mary Shelley's *Frankenstein or the Modern Prometheus* in Turkish, this study aims to analyze Giovanni Scognamillo, who is presented as the first *Frankenstein* translator in Turkish. This study discusses the translator-author Giovanni Scognamillo within the context of the sociology of translation which conceptualizes translation as a practice organized by social facts and brings the agents of the social system to a central position. Giovanni Scognamillo is also investigated within the framework of intercultural transfer activities and the roles of agents and cultural mediators. The discussion benefited from the approach that translators, as the

¹ Öğr. Gör. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü (İstanbul, Türkiye), ayseayhan@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0002-5997-5385 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 20.11.2022-kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1222092]

actors of intercultural transfer, hold a central role in the translation and reception processes. The study also examines Giovanni Scognamillo as a cultural mediator who develops a broad range of partly overlapping transfer activities through different fields (like literature, painting, and music), languages, and spatial frontiers (Meylaerts & Gonne, 2014). The translator-writer Giovanni Scognamillo's contribution to shaping the world of literature and the cinema scene was explored by engaging in numerous intercultural transfer activities focusing on his habitus as a cultural mediator.

Keywords: Frankenstein, cultural mediator, habitus, capital, translator Giovanni Scognamillo.

Giriş

Mary Shelley'nin *Frankenstein or the Modern Prometheus* başlıklı romanı, ilk olarak 1818 yılında anonim olarak yayımlanmıştır. Roman, anonim baskıya yapılan değişikliklerle ve yazar olarak Mary Shelley adıyla 1831 yılında yeniden yayımlanır. *Frankenstein or the Modern Prometheus*, tüm dünyada başlıca korku edebiyatı örneklerinden biri olarak kabul edilirken döneminin en önemli ve yenilikçi bilimkurgu romanları arasında da sayılabilmektedir. Mary Shelley'nin sıradışı ve şaşırtıcı kurgusu, canavarın nasıl hayat bulduğunun ayrıntılarını belirsiz bırakarak bilimkurgusal bir bakış açısıyla aktarmıyorsa da o dönemde Shelley'nin Luigi Galvani ve Giovanni Aldini'nin gerçekleştirdiği canlıların kas ve sinir hücrelerinin elektrik ürettiğini ortaya koyan canlı elektriği deneyleri konusunda bilgi sahibi olduğu bilinmektedir.

Zaman içerisinde Mary Shelley'nin yaratımı, edebiyat alanından çıkıp bir efsaneye dönüşerek birçok alanda çeşitli uyarlamaların esin kaynağı haline de gelmiştir. Edebiyat, sinema, gösteri sanatları ve çeşitli sanatsal performanslara konu olan *Frankenstein*, uzun bir süredir Shelley'in *Frankenstein or the Modern Prometheus* romanının sınırlarını aşarak bağımsız bir beden halinde metinlerarası ve göstergelerarası bir yolculuğa çıkmış halde uluslararası ve kültürlerarası bir dolaşım halindedir. J. Searle Dawley tarafından 1910 yılında çekilen ve Mary Shelley'nin ünlü hikayesinin serbest bir uyarlaması olarak sunulan ilk film *Frankenstein*'dan bu yana konu, çeşitli alanlarda birçok şekilde ele alınmıştır. Romanın konusunun ve yarattığı canavar imgesinin korku edebiyatı, gotik edebiyat, bilimkurgu edebiyatı ve korku sineması açısından sahip olduğu cazibeyle birlikte *Frankenstein*'ın özellikle de Hollywood sinemasının vazgeçilmez karakterleri arasına girmesi çok da uzun bir zaman almaz. Bununla birlikte, romanın, canavarın Boris Karloff tarafından canlandırıldığı 1931 yapımı film uyarlaması, canavar için arketipik bir imge de yaratır. Özellikle sinemadaki uyarlamalarıyla romanda isimsiz olan yaratık/canavar artık kendisini yaratan doktorun adını almış ve 'Frankenstein' olarak anılır olmuştur. Böylece zeki, hırslı ve kendinden emin bilim insanı Doktor Frankenstein ile korkunç ve dışlanmış yaratığı arasındaki iyi kötü karmaşası, 'Frankenstein' isminde de kendini göstermiş olur.

Frankenstein temel olarak iki ana temaya odaklanmaktadır. Faust ve Prometheus ruhunu yansıtan kibirli ve tutkulu bilim insanı Frankenstein, yaratığının insanlığa ait erdem ve özelliklerini yitirmesine sebep olarak başta kendisini ve tüm sevdiklerini felakete sürükler. Bir yaratıcı rolü üstlenmiş kibirli bilim insanının sebep olduklarına bakıldığında romanın başlığındaki "Modern Prometheus" kısmının önemini göz ardı edilmemesi gerektiği vurgulanmalıdır. Dolayısıyla romanın Türkçedeki çevirilerinde başlığın ne şekilde aktarılmış olduğu da bu bakımdan önem taşımaktadır. Victor Frankenstein'in yarattığı bireyin soyutlanması ve yabancılaştırılmasına ilişkin romantik üzüntü ve endişeleri temsil etmektedir. Dış dünyayla tüm bağlantısı kopmuş olan yaratığın hümanist aşk ve sevgisi bir katilin nefretine dönüşür. Yarattığı şeyden dehşete düşen Victor'un onu terk etmesiyle toplum dışına itilen ve

insanlığa yabancı, dışlanmış bir hayat süren canavar sonunda kendi savaşını vermeye ve yaratıcısından bu yalnızlığın öcünü almaya karar verir.

Mary Shelley'nin romanı, gotik ve korku edebiyatı geleneğinin edebiyattan mitolojiye uzanan en önemli karakterlerden birini yaratmıştır. 2018'de romanın ilk yayımlanışın 200. yıldönümü kutlanırken tüm dünya sayısız sergi, performans, gösteri ve etkinliklere sahne olur. 200. yıldönümü nedeniyle yeniden gündeme gelerek çeşitli disiplinlerce farklı tema ve bakış açılarıyla düzenlenen konferans, seminer ve etkinliklerin merkezine taşınan *Frankenstein*, Türkçe de dahil olmak üzere çeşitli dillerde yapılan bir dizi yeni çevirisinin yayımlanmasıyla da yeniden gündeme gelmiştir. *Frankenstein*, ilkin 1944 yılında Nazmi Erman'ın *Canavar Frankeştayn* serisi ile uyarlama ve tel'if eser şeklinde Türkçeye girmiştir (Altıntaş, 2020). Giovanni Scognamillo'nun ilk çevirmen olarak sunulduğu 1971'de yayımlanan *Frankenştayn*'ın ardından ilk olarak 1996'da Türkçedeki ilk *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus* başlığı ve Yeşim Seber çevirisiyle Mitos Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Söz konusu çeviri, kaynak roman başlığının "or the Modern Prometheus" kısmıyla birlikte bütün haliyle aktarıldığı ilk çeviri olması bakımından da dikkate değerdir. Romanda yaratıcı rolü üstlenmiş kibirli bilim insanına gönderme yapıyor olması bakımından romanın başlığı açısından önemli olan kısım, anlatılan olaylar da düşünüldüğünde önemli bir vurguya sahiptir. Bu çevirinin ardından 2000'li yıllarla birlikte romanın yeniden çevirilerinin sayısı artmaya başlar. 2002 yılında *Frankenstein* Orhan Yılmaz çevirisiyle İthaki tarafından yayımlanır. Duygu Akın tarafından çevrilen *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus*, 2012'de Can Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Sonraki yıllarda Yiğit Yavuz tarafından çevrilmiş olan *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus* İş Bankası Yayınları tarafından yayımlanır. Bu çevirinin ardından 2017 yılında Serpil Çağlayan'ın çevirdiği ve İletişim tarafından yayımlanan *Frankenstein* ve Hande Yazıcı tarafından çevrilerek yine aynı yıl Ayrıntı Yayınları tarafından yayımlanan *Frankenstein* ile yeniden çeviriler devam etmiştir. Yeniden çeviri olgusunun edebiyatta kanon oluşumuna katkı sağlayan bir yönü bulunmaktadır. Bu nedenle bir kaynak eserin ne kadar çok yeniden çevirisi yapılmışsa söz konusu eserin klasik olarak nitelenmesi olasılığı da artar, birbirini besleyen bu döngüyle birlikte eser klasikleştikçe daha fazla yeniden çevirisi yapıldığı görülmektedir. Türkçe *Frankenstein* çevirilerinin de hem romanın klasik korku edebiyatının başlıca eserlerinden biri kabul edilmesi ama aynı zamanda Mary Shelley'nin yarattığı hikâyenin sayısız uyarlamasıyla birlikte edebiyatın sınırlarını aşmış bir mit haline gelmesi nedenleriyle çok sayıda olduğu söylenebilir. Yukarıda birkaç tanesi belirtilen yeniden çevirilerin de arasında olduğu Türkçede *Frankenstein* çevirileri aşağıdaki tabloda görülebilmektedir.

Tablo 1

Türkçede Frankenstein Çevirileri

Yıl	Başlık	Çevirmen	Yazar	Yayınevi
1971	Frankenştayn	Giovanni Scognamillo	Mary W. Shelley	Milliyet Yayınları
1996	Frankenstein Ya Da Modern Prometheus	Yeşim Seber	Mary Shelley	Mitos
2000	Frankenştayn'ın Laneti	Giovanni Scognamillo	Jean Gennaro	Beyaz Balina
2002	Frankenstein	Elif Özsayar	Mary Shelley	Arion
2004	Frankenstein	Gökçe Köse	Mary Shelley	Şüle Yayınları
2004	Frankenstein Ya Da Modern Prometheus	Pınar Güncan	Mary Shelley	Bordo Siyah
2009	Frankenstein	Neslihan Güler	Mary Shelley	Lacivert

2009	Frankenstein: Çizgi Roman	Duygu Akın	Mary Shelley	NTV Yayınları
2009	Frankenstein: Çizgi Roman	Nur S. Danişman	Mary Shelley	Everest
2012	Frankenstein	Gökçe Köse	Mary Shelley	İthaki
2012	Frankenstein Ya Da Modern Prometheus	Duygu Akın	Mary Shelley	Can Yayınları
2012	Frankenştayn'ın Laneti	-----	Giovanni Scognamillo	Bilge Karınca
2013	Frankenstein	Elif Yıldırım	Mary Shelley	Oda Yayınları
2016	Frankenstein Ya Da Modern Prometheus	Yiğit Yavuz	Mary Shelley	İş Bankası Kültür Yayınları
2016	Frankenstein	Yeşim Seber	Mary Shelley	Notos Kitap İletişim
2017	Frankenstein	Serpil Çağlayan	Mary Shelley	Ayrıntı Yayınları
2017	Frankenstein	Hande Yazıcı	Mary Shelley	Ren Kitap
2019	Frankenstein	Oğuzhan Aydın	Mary Shelley	Bilgi Yayınevi
2020	Frankenstein	Sezen Kiraz	Mary Shelley	Ötüken Neşriyat
2021	Frankenstein Ya Da Modern Prometheus	Gülsüm Canlı	Mary Shelley	YKY
2021	Frankenstein Ya Da Modern Prometheus	Can Kantarcı	Mary Shelley	

Bu çalışmanın genel çerçevesi, çeviri araştırmalarında eyleyicilere daha çok odaklanan bir bakış açısıyla, çeviri metin üretiminde çevirmenlerin kültürlerarası aktarımın eyleyicileri olarak tüm çeviri ve alımlanma süreçlerinin oldukça önemli ve merkezi konumdaki bir parçası olduğu yaklaşımıyla oluşmaktadır. Çevirmenler, kültürlerarası araçlar olarak kültürel ve sosyal alanlarda; farklı diller aracılığıyla ve uzamsal sınırlarda aktarım etkinlikleri gerçekleştiren eyleyicilerdir. Bu nedenle çevirmenlerin çeviri süreçlerindeki kararlarını belirleyen, etkileyen ya da dönüştüren etkenler incelenirken; çevirmenin yazın dizgesinde almış olduğu konum ve çevirmeni çevreleyen koşulları tartışmak önem kazanır. Çeviri araştırmalarında kültürel ve toplumsal yaklaşımların gelişmesiyle birlikte çeviri ediminin toplumsal dizgeye ait ve söz konusu etkinlikle ilişkili eyleyicilere odaklanmadan tam olarak anlaşılamayacağı vurgulanmıştır. Bu yaklaşımla birlikte çevirinin hem süreç hem de ürün olarak bir inşa olduğuna işaret edilirken aynı zamanda da sürece ve ürüne etki eden tüm eyleyicilerin, eyleyicilerin mevcut ilişkileriyle birlikte bu ilişkilerin meydana gelmesindeki koşulların değerlendirilmesi önemli bir noktaya taşınmış olur. Çeviri araştırmalarında çok biçimli çeviri edimlerinin orta çıkmasıyla birlikte eyleyici odaklı yaklaşımlar, çevirmenleri kültürel araçlar olarak kültürlerarası aktarım etkinliklerinin eyleyicileri şeklinde tartışmaya başladı. Böylece çok biçimli kültürlerarası aktarım etkinlikleri ve kültürel araçlar dilsel, sanatsal ve uzamsal sınırları aşan karmaşık rolleriyle birlikte bir yandan çokdilli bağlamların özelliklerini betimlerken diğer yandan da aracılık etkinliklerinin karmaşık ve katmanlı yapısını ortaya çıkaran etkileriyle incelenmektedir.

Bu çalışma, Mary Shelley'nin *Frankenstein or the Modern Prometheus* başlıklı romanının Türkçedeki yolculuğuna odaklanarak romanın Türkçede ilk çevirmeni olarak sunulan Giovanni Scognamillo'yu, kültürel aracılık ve kültürlerarası aktarım yaklaşımları çerçevesinde incelemektedir. Çalışma öncelikle *Frankenstein* romanının Türkçedeki ilk örneklerine değinerek ilk *Frankenstein* çevirmeni olarak sunulan Giovanni Scognamillo'nun yaşamına odaklanmakta ve Scognamillo'yu Levanten bir kültürel

aracı olarak tanımlamaktadır. Bu noktada Scognamillo'nun yaşamı, yaşamını Beyoğlu'nda geçirmiş bir Levanten olması, bir eyleyici olarak yazınsal ve söylemsel üretimlerinin merkezinde yer alan sinemayla olan ilişkisi irdelenmektedir. Edebiyat, sanat, resim, müzik, tasarım gibi çeşitli kültürel ve sosyal alanlarda; farklı diller aracılığıyla ve uzamsal sınırlarda aktarım etkinlikleri gerçekleştiren Scognamillo'nun kültürel aracılık rolleriyle edebiyat ve sinema dünyasını biçimlendirdiği varsayımı da çalışmanın tartışacağı noktalardan biridir. Son olarak kültürel bir aracı olarak Scognamillo'nun Türkçedeki ilk çeviri olan *Frankenştayn*'ı bir çeviri metin olarak nasıl ürettiği sahip olduğu habitus ve sermayeler çerçevesinde incelenecektir.

Türkçede ilk Frankenstein

Frankenstein or the Modern Prometheus romanının tüm dillerdeki ilk çevirisi Jules Saladin tarafından yapılan ve 1821 yılında yayımlanan Fransızca *Frankenstein, ou, Le Prométhée Moderne*'dir. Anne Rouhette'in aktardığına göre bu çevirinin ilk çeviri olmakla birlikte ayırt edici diğer özellikleri de 19. yüzyılda yayımlanmış ilk çeviri olmasıyla birlikte Frankenstein romanının 1818 yılında yayımlanan ilk baskısından yapılan tek çeviri olmasıdır. Bir diğer önemli nokta da bir karşılaştırma yapabilmek amacıyla aktarıldığı kadarıyla romanın ilk Almanca çevirisinin 1912'de, ilk İtalyanca çevirisinin de 1944'te yayımlanmış olmasıdır (Rouhette, 2020).

Türkçede ise *Frankenstein*'a ilişkin ilk örnek 1944 yılında N. Erman tarafından kaleme alınan ve Işık Kitap ve Basımevi tarafından basılan *Canavar Frankenştayn*'dır. Türkçe korku edebiyatı dizgesinin ilginç örneklerinden biri olarak kabul edilen *Canavar Frankenştayn*, altı fasikülden oluşan bir seri halinde yayımlanmıştır. Serinin kitapları, Kaçırılan Ölü, Korkunç Bir Gece, Ölüm Ekspresi, Gizli Oda, Mezardan Gelen Ses, İsimless Ada, İkinci Dünya ve İgor'un Şeytaniyeti'dir. Bu serinin kitaplarının ön kapaklarında bir yazar ya da çevirmen ismi bulunmamaktadır. Kapağın üst kısmında "Frankenştayn: Her Kitap Tam Bir Romandır" ifadesiyle yayımlanan kitaplar, *Frankenştayn* başlığı nedeniyle bir çeviri olarak düşünülebilirken, her biri ayrı bir alt başlığa sahip olan ayrı uyarlamalar ve/veya te'lif eserler olarak da anlaşılabilir. *Frankenstein* romanının Türkçe çeviri edebiyat dizgesine girişinin incelendiği "Bir Çeviri Eylemi Olarak Romanlaştırma Yoluyla Frankenstein'in Türk Okurlarla Buluşması" başlıklı çalışmasında Altıntaş, Türk okurun *Frankenstein* ile tanışmasını sağlayan eserlerin romanlaştırma yoluyla üretilen eserler olduğunu ortaya koyduğu çalışmasında, Erman'ın *Canavar Frankenştayn* eserinin Shelley'nin *Frankentesin or the Modern Prometheus* romanının bir çevirisi olmadığını ancak romanın film uyarlamalarının sinema romanına çevrildiğini belirtmektedir (2020, s.14).

Erman'ın kitaplarına bakıldığında hem birbirini izleyen hem de ayrı kurgulara sahip ancak ana tema olarak canavar Frankenştayn ve Shelley'nin *Frankenstein*'inde yer almadığı halde bu kitaplarda karşımıza çıkan İgor karakterinin bir polisiye serüven içerisindeki hikayelerine odaklandığı görülmektedir. Söz konusu İgor karakteri ise, *Erman'ın Canavar Frankenştayn* serisine ilişkin bir kaynak metin ve/veya esin kaynağı ararken yol gösterici olur. İgor (Ygor) karakteri ilk kez Universal Pictures'a ait ve Rowland V. Lee'nin yönetmenliğindeki 1939 yapımı *Son of Frankenstein* filminde karşımıza çıkmaktadır. Bunun ardından İgor, bir kez daha yine Universal Pictures'ın yapımcılığında ve Erle C. Kenton tarafından yönetilen 1942 yapımı *The Ghost of Frankenstein* filminde görünür. İgor karakterinin izini sürmek de bizi Altıntaş'ın (2020) tespit ettiği noktaya, Erman'ın *Canavar Frankenştayn*'ının *Frankentesin or the Modern Prometheus* romanının bir çevirisi değil ancak söz konusu film uyarlamalarından kurgulanan bir roman olduğu sonucuna taşımaktadır. Konunun bu çalışmanın bağlamındaki önemine ilişkin vurgulanması gereken nokta, *Canavar Frankenştayn*'ın bir

çeviri eser olarak sunulmamış olması ve dolayısıyla N. Erman'ın da hiçbir zaman bir çevirmen olarak nitelendirilmemesidir.

Türkçede ilk çeviri ve kültürlerarası bir aracı olarak ilk *Frankenstein* çevirmeni

Frankenstein Türkçe edebiyat dizgesinde bir kez daha 1971 yılında ortaya çıkar. *Frankenştayn* başlığıyla Milliyet Yayınları tarafından Kara Dizi içerisinde yayımlanan romanın çevirmeni Giovanni Scognamillo olarak belirtilmiştir. Bu ifadeyle birlikte Mary Shelley'nin *Frankenstein or the Modern Prometheus* romanının Türkçe çeviri edebiyat dizgesinde yer alan ilk çevirisi *Frankenştayn* ve ilk çevirmen de Giovanni Scognamillo olarak tanımlanmış olur. Bu bölümde, Giovanni Scognamillo kimdir? sorusuyla devam ederek, Scognamillo'nun kültürel bir aracı olarak konumlandırılabilceği tartışılacak ve ardından Scognamillo'nun bir çevirmen ve yazar olarak *Frankenstein* yolculuğuna odaklanılacaktır.

Kültürel aracılık kavramı ve kültürlerarası aktarım

Toplumsal alan ve dizgelerde meydana gelen çeviri uygulamaları ve süreçlerine katılmış olan eyleyicileri çevreleyen koşullar ve değişkenler çeviri sosyolojisi alanında kavramsallaştırılmaktadır (bkz. Simeoni, 1998; Heilbron, Sapiro, 2002; Inghilleri, 2003, 2005, 2009; Wolf, 2007). Çevirinin toplumsal olgular tarafından düzenlenen bir pratik olarak kavramsallaştırıldığı bu çerçevede ilk olarak hem çeviri ediminin toplumsal dizgeye ait eyleyiciler tarafından meydana getirildiği hem de çeviri olgusunun kaçınılmaz biçimde toplumsal kurumlarla ilişkide olduğu vurgulanır (Wolf, 2007,1). Çeviri, toplumsal bir eylem ve uluslararası bir değişim aracıdır dolayısıyla çeviri olgusuna etki eden tüm eyleyicilerin, eyleyicilerin kurduğu ilişkilerin ve bu ilişkilerin oluşmasındaki koşulların değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Kültürel aktarım etkinliklerini başlatan ve/veya bu etkinliklere katılan eyleyiciler, kendi iki kültürlü 'habitus'unda cisimlenen çevirmenin, yabancı metni erek kültüre taşıdığı ve böylece bu kültürü yeni bir toplumsal geleceğe doğru yönlendirmiş olduğu (Gouanvic, 2005, s. 147) yaklaşımıyla da değerlendirilebilir. Meylaerts ve Gonne, çokdilli bağlamlarda etkileşimin birçok karmaşık yapısı bulunduğunun, çevirinin de diğer birçok aktarım etkinliğiyle birlikte bunlardan biri olduğunun altını çizer (2014, s. 133) ve çokdilli bağlamlardaki söz konusu aktarım etkinliklerinin anlaşılabilmesinin bu etkinliklere dahil olan kişilere odaklanmakla mümkün olabileceğini vurgular (2014, s. 136).

Kültürlerarası aracılık rolleri ve kültürel aktarım etkinliklerinin bağlamı ve kapsamı tartışılırken sorulabilecek iki temel soru kültürlerarası eyleyicilerin aktarım etkinliklerinin amacı, biçimi ve işlevinin ne olduğu ve yeni yazınsal çalışma ve çeviri biçimleri ile yeni yazarlık ve çevirmenlik rollerini nasıl yarattıklarıdır (Gonne & Meylaerts, 2014, s. 133). Kültürlerarası aktarım etkinliklerinin araçlarının dilsel, sanatsal ve uzamsal sınırları aşan karmaşık rolleri önemli kültürel pratiklerdir ve çokdilli bağlamların özelliklerini belirleyip betimlerken aracılık etkinliklerinin karmaşık ve katmanlı yapısını da ortaya çıkarır. Kültürlerarası aracılık rollerinin incelenmesine yönelik olarak bir yöntem öneren Meylaerts ve Gonne'a göre bu çalışmalar, ilk olarak araçların sosyo-biyografik yönlerini ve yörüngelerini ve kültürlerarası habitus'larını yeniden oluşturacak biçimde yürütülmelidir. Söz konusu çalışmalar aynı zamanda araçların içerisinde bulunduğu iletişim ağlarını da incelemelidir. Bununla birlikte, araçların bu ağlardaki rollerinin neler olduğu, söz konusu ağların araçların aktarım etkinliklerine nasıl olanak sağladığı ya da bu etkinlikleri nasıl denetlediği sorularını da sormalıdır. Son olarak, araçların söylemsel aktarım etkinliklerinin kendi bağlamlarında ve içerisinde buldukları ağlarla ilişkisellikleri göz önünde bulundurularak hem ürün olarak incelenmesi hem de içinde üretildikleri alanın hareket halindeki repertuarının yeniden inşa sürecine yaptığı etkilerle birlikte tartışılması önemlidir (Gonne & Meylaerts, 2014, s. 133). Bireysel ve kurumsal olabilen kültürel araçlar,

edebiyat, sanat, resim, müzik, sinema, tasarım gibi çeşitli kültürel, sosyal ve sanatsal alanlarda; farklı diller aracılığıyla ve uzamsal sınırlarda aktarım etkinlikleri gerçekleştiren eyleyiciler olarak tanımlanabilir. Kültürel araçlar, aynı zamanda söylemsel ve söylemsel olmayan aktarım hareketlerinde bulunan eyleyicilerdir. Söylemsel aktarım etkinlikleri gerçekleştiren eyleyiciler, her türde yazımsal etkinlik ve çeviri üretiminde bulunarak çoklu dil toplulukları arasında söylemsel bağlantılar kuran “çokdilli yazarlar, çevirmenler ve özçevirmenlerdir” (Gonne & Metlaerts, 2014, s. 136). Meylaerts ve Gonna’a göre “bir kültürel aracı birçok jeo-kültürel uzamda, kendi kültürlerarası ve uluslararası bilincini geliştiren aktarım etkinlikleri ortaya çıkaran gerçek bir göçmen, melez kişi olarak düşünülebilir” (2014, s. 136).

Çevirmenler, kültürel ve sosyal alanlarda; farklı diller aracılığıyla ve uzamsal sınırlarda aktarım etkinlikleri gerçekleştiren kültürel araçlardır. Çevirmenlerin konumu ve çeşitli aktarım etkinliklerindeki kararlarını belirleyen, etkileyen ya da dönüştüren etkenlerin söz konusu aktarımı çevreleyen koşullar olarak incelenmesi de ortaya çıkan ürünün değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Çeviribilim araştırmalarında sosyolojik yaklaşımlarla birlikte çeviri sosyolojisi bağlamında alana girmiş olan ‘habitus’ ve ‘sermaye’ (Bourdieu, 1990; 2005) kavramları, çeviri kararları ve çevirmenin konumu bağlamında kavramsal yaklaşımlar sunar. Habitus, “pratikte işleyen yatkınlıklar sistemi [...], düzenli davranışların, yani davranışların düzenliliğinin nesnel bir temeli”dir (Bourdieu, 2014) ve eyleyicinin toplum içindeki konumu ve hareket biçimi/habitus’u ile nesnel yapılar/alanlar arasında süren karşılıklı bir ilişki vardır (Bogenç-Demirel, 2014, ss. 412-13). Habitus, “kişiselleşmiş toplumsal ve kültürel tarih”in (Bourdieu, 1990; Gouanvic, 2005) bir ürünü, bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bir eyleyici olarak çevirmen bir habitus’a sahiptir ve habitus, yaşamının birçok alanındaki davranışlarında etkili olduğu gibi çeviri edimi ve kararlarında da kendini gösterecektir. Habitus, içselleştirilmiş toplumsallık olarak ele alındığında çevirmen habitus’unun çeviri süreçlerini, seçim ve çeşitli kararlar bağlamında şekillendirdiği görülmektedir. Çeviri edimi, çevirmenin parçası olduğu toplumun kolektif deneyimleriyle birlikte kendi bireysel deneyimlerinin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Sermaye kavramı da çevirmenlerin konumlanması ve yazın dizgelerindeki ilişkiler bağlamındaki etkinliği bakımından önemlidir. Sermaye, birikmiş bir emek olarak anlaşılabilirken, aynı zamanda eyleyicilerin içerisinde buldukları farklı toplumsal yapılarıdaki eylemleri ve aktarım etkinliklerinde kullandıkları bir koz gibi de düşünülebilir. Sermaye, ekonomik, sosyal, kültürel ve simgesel olabilir. Eyleyicilerin her an paraya dönüşebilecek kaynaklara sahip olması ekonomik, içerisinde buldukları ilişki-iletişim ağları sosyal, somutlaşmış haldeki bilgi sermayesi de kültürel sermaye olarak tanımlanmaktadır. Simgesel sermaye ise tüm sermaye türlerini içerisinde barındırabilen ve böylece eyleyicilerin çeşitli alanlarda söz sahibi ve etkin olmasını sağlayan bir tür sermaye olarak ifade edilebilir. Kültürel aracının habitus’u ve sahip olduğu sermaye, çevirmenin de bir aracı olduğu kültürlerarası aktarım etkinliklerinin gerçekleşmesinde ve aktarımın şekillenmesinde önemli bir rol oynayabilmektedir. Sermaye kavramı yayıncılık, edebiyat, sinema ve gösteri sanatları bağlamında kültürlerarası aktarım etkinlikleri gerçekleştiren kültürel araçların söz konusu dizgelerdeki etkilerinin ekonomik ya da kültürel olması bağlamında öne çıkmaktadır ve ekonomik ya da kültürel olsa da bireylerin üretimi ve toplumsal etkinliğinde belirleyicidir.

Giovanni Scognamillo: Levanten bir kültürel aracı

Giovanni Scognamillo 25 Nisan 1929’da İstanbul Şişli’de dünyaya geldi. Scognamillo’nun, “Beyoğlu’nda Bir Levanten: Giovanni Scognamillo” başlıklı belgeselde aktardığına göre, aşçıbaşı olarak çalışan büyükbabası Gennaro Scognamillo, 19.yüzyılın ikinci yarısında Napoli’den İstanbul’a göçmen olarak gelir ve İstanbul’da Napoli’li bir göçmen ile evlenerek Scognamillo ailesini kurar. Yine aynı dönemde,

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

aslen Ceneviz kökenli olan ve Yunan Tenos adasında yaşayan Yunan uyruklu Yorgo Filipucci de göçmen olarak İstanbul'a gelmiştir. Zaman içerisinde Gennaro Scognamillo'nun oğlu Leone ve Yorgo Filipucci'nin kızı Elisabetta tanışıp evlenirler ve Giovanni bu Levanten ailenin tek çocuğu olarak dünyaya gelir. Scognamillo'nun bir otobiyografi olarak kaleme aldığı *Bir Levanten'in Beyoğlu Anıları* (2019) kitabında aktardığına göre, İstanbul Yunanistan Konsolosluğu tarafından 1924 yılında düzenlenmiş olan bir belgede 1860 doğumlu büyükannesi Mari Anna Filipucci'nin adı geçmektedir. Balıklı Rum Hastanesi tarafından büyükbabası Yorgo Filipucci için 1919 yılında düzenlenen ölüm belgesi, Feriköy Latin Katolik mezarlığından büyükannesi Paolina Scognamillo adına alınana mezar yerine ilişkin 1910 tarihli satış belgesi, büyükbabası Gennaro Scognamillo'nun 1910 tarihindeki ölümüne ilişkin ölüm ilanı gibi annesinin vefatının ardından ortaya çıkan diğer bazı resmî belgeler de Scognamillo'nun Levanten köklerine dair bilgiler vermektedir.

Levantenler, aslen Batılı olup, doğuda yaşayan, doğuya yerleşip orada çalışan yabancı uyruklu kişiler olarak tanımlanabilir. Osmanlı döneminde Fatih Sultan Mehmet'in özellikle ticari çıkarlar ön planda tutularak yabancılara Osmanlı liman ve şehirlerini açmak, ikamet ve vergi düzenlemeleri yapmak üzere tanımış olduğu kapitülasyonlarla birlikte Levantenler ağırlıklı olarak İstanbul'da yerleşmeye başlamıştır. Sonraki yüzyıllarda devam eden kapitülasyonlarla da Levanten yerleşimi artarak devam etmiştir. Hali hazırda yerleşmiş olan Avrupalılar'a 18. ve 19. yüzyıllarda Ede Adaları'ndan göçen Latinler de eklenir (Marmara, 2006). Marmara, "Ege Adaları'ndan gelen göçmenlerin, geldikleri yerdeki ortamdan dolayı İstanbul'daki Rum ailelerle daha kolay ilişki kurduklarını" ve bu yakınlığın da bir ortak dil haline gelen "Levanten Rumcası"nın oluşumuna katkı sağladığını ifade ediyor (Marmara, 2006, s. 73). İlk Levantenler genellikle Fransız ve İtalyan uyruklu yabancılardan oluşmaktaydı. Dolayısıyla, Fransızca ve İtalyanca en çok konuşulan yabancı dillerden sayılırdı. Bununla birlikte, Ege Adaları'ndan gelen Levanten göçmenlerle birlikte Rumca da Levantenler arasında konuşulan diller arasında girmiştir.

İstanbul'daki Latin Cemaati'nin altın çağı denebilecek olan dönem on dokuzuncu yüzyılın ortasından yirminci yüzyılın başına dek geçen zamandır. Bu dönemde özellikle iş bulmak ve yabancılara sunulan imkanlarla birlikte refah bir hayat sürmek için Osmanlı İmparatorluğu'na gelen göçmenlerden söz etmek mümkündür. Bu dönemde Levantenler'in Osmanlı topraklarında İstanbul, İzmir gibi kentlere yerleşmeleriyle birlikte yeni ilk ve orta dereceli okullar, kiliseler, vakıf, dernek ve hayır kurumları da kurulur. Böylece kültürlerarası kurumsal aktarım etkinliklerinin gerçekleşmesi için çeşitli ortamların sağlanmış olduğunu söylemek de mümkündür.

Scognamillo, hayatının yetmiş yedi yılını gerek İstanbul gerekse Türkiye tarihinde önemli bir yeri bulunan Beyoğlu semtinde geçirir. Bu noktada, Beyoğlu'nun aynı zamanda İstanbul'da yaşayan Levantenler'in başlıca yerleşim bölgesi olduğunu da vurgulamak anlamlı olacaktır. Scognamillo, belgeselde Beyoğlu'nun dünyada da benzeri olmayan, bir ticaret, eğlence ve kültür merkezi olarak da farklı bir konumda bulunan bir semt olduğunu vurgulayarak semtin çokdilli, çok kültürlü kozmopolit yapısına işaret ederken, semtte hem yabancılardan, yabancı uyruklu olup Türkiye'ye yerleşmiş olan Levantenler'in, Ermeni, Yahudi ve Rumlar ve Türkler'in yaşadığını belirtiyor. Söz konusu çoklu yapının kiliseler, camiler, sinagoglar ve elçiliklerle de kendisini göstermekte olduğunu ve Levantenler'in Beyoğlu'yu inşa eden başlıca faktör olarak ortaya çıktığını da sözlerine ekliyor. Hayatının ilk yedi yılını Beyoğlu'nda Asmalımescit Sokağı'nda geçiren Scognamillo, o dönemin Asmalımescit Sokağı ve civarını, oldukça karışık ve karmaşık bir insan manzarasına sahip olarak tanımlıyor. Sonraki yıllarda başka sokaklarda olsa da yine Beyoğlu'nda yaşamaya devam etmiştir. Eğitimi, ilköğretim, ortaokul ve lise olarak İtalyan okullarında tamamlamıştır. Belgeselde, lisenin Klasik bölümünü bitirdiğini, altı yıl Latince, dört yıl felsefe ve divan edebiyatı okuduğunu ifade etmektedir. Scognamillo, Levanten bir ailenin ferdi olarak

çok dilli ve çok kültürlü bir ortama doğmuştur. Kökleri İspanya'ya dayanan Napoli asıllı bir baba, aslen Ceneviz kökenli Rum bir anneyle birlikte dönemin Levanten ailelerinde çoğunlukla Fransızca konuşma eğiliminin olması Scognamillo'nun da çok dilli bir Levanten olması sonucunu doğurur. Scognamillo, İtalyanca, Fransızca, Yunanca, İngilizce ve Türkçe konuşur. Çocukluğundan itibaren okumaya ve özellikle de çizgi romanlara ilgisi vardır. Aynı zamandan çizim ve resim yapmaya da meraklı olmuştur ve çizimlerinin esin kaynağı da çoğunlukla çizgi roman karakterleridir.

İstanbul Beyoğlu'nda süren yaşamının çoğunluğunda söz konusu kent mekanının da çok dilli ve çok kültürlü kozmopolit yapısından beslenmiştir. İş hayatının da bir kısmının Beyoğlu'nda geçtiğini, annesinden edindiği kitap sevgisinin de etkisiyle eski adı Lebon olan bugünün Markiz Pasajı'ndaki İtalyan Kitabevi'nde bir süre çalıştığını ve sahibinin ölümünden sonra bir süre de kitapevini yönetmiştir. Kitapevinde geçirdiği zamanın ardından dekoratörlük, bankacılık gibi işler yapan Scognamillo daha sonra sinemacılığa ve beraberinde yazarlığa başlar. Scognamillo'nun sinemaya olan ilgisi çok küçük yaşlarda başlar. Belgeselde, sinemada ilkin dört yaşındayken Kayıp Ruhlar Adası adında Dokror Moreau'nun Adası'nın ilk sesli çekimini izlediğini belirtiyor. Babasının kendisi doğduğu sırada yabancı filmler ithal eden bir film şirketinin sahibi olması ve bunun yanında eniştesinin o yıllarda Kadıköy Süreyya Sineması'nın müdürlüğünü yürütmesi nedeniyle sinemacı bir ailede doğup büyümüştür. Babası Leone Scognamillo, sonraki dönemde Elhamra Sineması'nın müdürü olurken eniştesi de Atlas Sineması'na geçmiştir. 1920 ve 1930'lu yıllarda ailesinin tüm çevresi dönemin sinemacıları ve filmcileridir ve o dönemdeki hayatının her akşam başka bir sinemada film izleyerek geçmiştir. Giovanni Scognamillo'ya bir söyleşide Türkiye'de sinemaya yaptığı katkılarda Levanten oluşunun bir payı olup olmadığı sorulduğunda, "Levanten olmak bence olumlu bir şeydir, çünkü en azından iki ayrı kültürden besleniyorsunuz. O da insana en azından muhakkak ki bir zenginlik katıyor"² şeklinde cevap vermiştir.

Scognamillo'nun sinema ve yazarlığı birleştiren ilk kitabı, Agah Özgüç ile yazdıkları, Türk sinemasında kadın ve seks konulu bir inceleme olan *Yerli Sinemada Seks* mahkeme kararıyla toplattırılır. Bu kitap kendisinin sinema yazarlığının başlangıcı olmuştur. Sonrasında yine Agah Özgüç ile *1965 Sinema Yıllığı*'ni hazırlar. Bunların ardından, 1973'te tek başına kaleme aldığı ve Türk sineması için bir kaynak kitap olarak kabul edilen *Türk Sinemasında Altı Yönetmeni* yazmıştır. Sinema konusunda yazmış olduğu kitaplar arasında birçok baskı yapmış olan ve yine alan için kaynak kitap olarak kabul edilen *Türk Sinema Tarihi*, *Fantastik Türk Sineması*, *Erotik Türk Sineması* gibi kitaplar sayılabilir. Sinema alanının dışında *İstanbul Gizemleri*, *Medeniyetler Çatışmasında Batı'nın İnanç Temelleri* gibi inanç ve gizemler üzerine yazılmış birçok başka eseri de bulunmaktadır. Bunların dışında biyografik bir anlatı olan *Bir Levanten'in Beyoğlu Anıları*'ni da kaleme almıştır.

Scognamillo 1960'lı yılların ikinci yarısında Türkiye'de çekilen Fransız, İspanyol ve İtalyan yapımı filmlerde yönetmen yardımcısı ve yapım görevlisi olarak çalışmıştır. Kutluğ Ataman'ın 1994 yapımı *Karanlık Sular* filminde oynamıştır. 1948 yılından itibaren *Successo*, *Ita Cinematografia*, *Bianco e Nero*, *Kinematograph Weekly*, *Cinemonde* gibi gazete ve dergilerde sinema üzerine yazılar yazmaya başlar. Daha sonraları yerli basında da aralarında *Akşam*, *Yön*, *Akis*, *Sinema 65*, *Ses*, *Yeni Sinema*, *Yedinci Sanat*, *Beyazperde*, *Yeni İnsan Yeni Sinema*, *Yeni Film*, *Altyazı*, *Seyir ve Sonsuz Kare* gibi yayınların olduğu birçok yerde sinema tanıtım ve eleştiri yazıları kaleme almıştır. Sinema alanındaki emek ve çalışmaları İstanbul Film Festivali Onur Ödülü, Ankara Film Festivali Aziz Nesin Emek Ödülü, SİYAD Emek Ödülü, İzmir Film Festivali Emek Ödülü, İtalyan Kültür Enstitüsü Ödülü, Beyoğlu Yazarları Ödülü gibi ödüllerle takdir edilmiştir.

² Söyleşi: Giovanni Scognamillo. 2016 <http://www.azizmsanat.org/2016/05/21/giovanni-scognamillo/>

Türkçe ilk *Frankenstein* çevirmeni olarak çevirmen-yazar Giovanni Scognamillo

Giovanni Scognamillo'nun kültürlerarası aktarım etkinlikleri arasında İtalyanca, Fransızca, İspanyolca, İngilizce gibi dillerden yapılmış birçok çeviri de bulunmaktadır ancak çeşitli dillerden yapılmış çevirilerine rağmen Scognamillo'nun çevirmen kimliği ile değil bir sinema yazarı ve araştırmacısı kimliğiyle tanındığını söylemek yanlış olmaz. Scognamillo'nun çevirilerine bakıldığında da çevirilerinin çoğunluğunun sinemayla ilişkili olduğu görülmektedir. Çevirinin de kültürel aktarım etkinlikleri arasında önemli bir yeri bulunan Scognamillo'nun bu çalışma kapsamındaki öneminin Mary Shelley'nin *Frankenstein or the Modern Prometheus* romanının Türkçedeki ilk çevirmeni olarak sunulmasından kaynaklandığını belirtmek gerekir. 1971'de *Frankenştayn* başlığıyla Milliyet Yayınları tarafından Kara Dizi içerisinde yayımlanan romanda Giovanni Scognamillo çevirmen olarak sunulmuştur. Bu ifadeyle birlikte Mary Shelley'nin *Frankenstein or the Modern Prometheus* romanının Türkçe çeviri edebiyat dizgesinde yer alan ilk çevirisi *Frankenştayn* ve ilk çevirmen de Giovanni Scognamillo olarak tanımlanmış olur. Scognamillo bir söyleşisinde, bu ilk çeviri metnin üretimine ilişkin şu ifadeleri kullanmaktadır.

1970'te Milliyet Yayınları'nın Kara Dizisinin editörü Tarık Dursun Kakinç benden Mary Shelley'nin "Frankenstein" romanını çevirmemi istedi. Romanı gençliğimde okumuştum, kitaplığımda vardı. Oturup yeniden okudum ve Kara Dizi gibi popüler bir roman dizisi için fazla klasik olduğu (doğru veya yanlış) kararına vardım ve bir teklifte bulundum: Elimde İngiliz yapımı bir Frankenstein filminin diyalog listesi vardı ve ondan hareket ederek bir roman çıkartabilirdim. Bir filmde bir roman çıkartmak özellikle A.B.D.'de çok uygulanan bir yöntemdi ve elimde kimi örnekler vardı (Dracula's Daughter/Dracula'nın Kızı). Kakinç romancılığımı güvenmemekle birlikte "deneyelim," dedi. Denedik, sonucu uygun buldu ve kitap benim değil de Mary Shelley'nin imzası ile (ben çevirmen olarak görüldüm) yayımlandı ve 10.000 sattı (Scognamillo, 2011).

Scognamillo'nun açıklaması kültürlerarası aracılık rolleri ve kültürel aracının habitus'u bağlamında değerlendirildiğinde kendisinden çevirisi istenen bir romanı, yayımlanması öngörülen popüler bir dizi için fazla klasik bularak, bir diğer deyişle yayımlanması tasarlanan çevirinin alımlanma koşullarını değerlendirip, romanın *Frankenstein or the Modern Prometheus* başlıklı kaynak metninden çevirisini yapmak yerine, popüler kültür üretim ve alımlama koşullarına daha uygun olacağını düşünerek bir sinemacı yatkınlığıyla ve kendi sinema bağlamı çerçevesinde bir çözüm önerdiği görülmektedir. Scognamillo'nun kendisine teklif edilen çeviri işini, çokdilli bir ortamda sinemayla yakın ilişki içerisinde büyümüş, küçüklüğünden itibaren korku edebiyatı ve sinemasına ilgi duymuş, bu ilgi sayesinde geniş bir bilgi birikimi sahibi olmuş ve bunların sonucunda sinema ve özellikle de korku sinemasına olan ilgisini bir araştırma ve üretim alanı haline getirip kendisine bir meslek inşa etmiş kültürel bir aracının habitus'u çerçevesinde şekillendirmiş olduğu anlaşılmaktadır. "Elimde İngiliz yapımı bir Frankenstein filminin diyalog listesi vardı ve ondan hareket ederek bir roman çıkartabilirdim" (a.g.e.) cümlesi çevirmenin uluslararası sinema alanında dolaşımında olan çeşitli kaynaklara erişimdeki ilişki ağlarını ve bu ağlardaki etkileşimini işaret etmesi bakımından da önemlidir. Daniel Simeoni'ye göre, çeviri yapmak da bir tür yazı yazma biçimidir ve çevirmen, habitus'una uygun çeviri yapar ve çevirmen olmak hepimizin sahip olduğu sosyal habitus'u özel habitus olarak görülen çevirmen habitus'una dönüştürme meselesidir. (Simeoni, 1998). Bu yaklaşım çerçevesinde Scognamillo'nun da *Frankenştayn*'da kendi habitus'una uygun bir çeviri yaptığını söylemek mümkündür.

Bu noktada çeviri metnin oluşumunu çevreleyen koşullar bağlamında bir başka eyleyici olan ve dönemin Milliyet Yayınları Kara Dizi editörü Tarık Dursun K.'ya da değinmek yerinde olacaktır. Tarık Dursun K. edebiyat alanında çok sayıda şiir, öykü ve romanı yayımlanmış, sinemayla da yakın ilişkisi olduğu bilinen önemli bir yazar ve yayıncıdır. Scognamillo'ya *Frankenstein* romanını çevirme teklifini sunan

Tarık Dursun K.'nin Scognamillo'nun çevirinin üretimine ilişkin önerisini kabul etmesinin nedenlerini de Tarık Dursun K.'nin bir kültürel aracı olarak kendi habitus'unda, eyleyiciler arasındaki iletişim ağlarının yapısında ve Scognamillo'nun sahip olduğu sermayelerde aramak uygun olacaktır. *Türk Sinema Tarihi, Fantastik Türk Sineması, Türk Sinemasında Altı Yönetmen, Cadde-i Kebir'de Sinema, Batı Sinemasında Türkiye ve Türkler'in* de arasında olduğu sinema alanında yazmış olduğu kitaplara, 1948'den itibaren *Successo, Ita Cinematografia, Bianco e Nero, Kinematograph Weekly, Cinemonde, Akşam, Yön, Akis, Sinema 65, Ses, Yeni Sinema, Yedinci Sanat, Beyazperde, Yeni İnsan Yeni Sinema, Yeni Film, Altyazı, Seyir ve Sonsuz Kare* gibi yerli ve yabancı yayınlarda sinema üzerine kaleme aldığı yazılara ve sinema alanındaki emek ve çalışmalarının takdir edildiği İstanbul Film Festivali Onur Ödülü, Ankara Film Festivali Aziz Nesin Emek Ödülü, SİYAD Emek Ödülü, İzmir Film Festivali Emek Ödülü, İtalyan Kültür Enstitüsü Ödülü, Beyoğlu Yazarları Ödülü gibi ödüllerle bakıldığında Scognamillo'nun hem sinema hem de edebiyat ve yayıncılık alanında sosyal, kültürel ve simgesel sermayelere sahip olduğu görülmektedir. 1971 tarihli ilk *Frankenştayn* çevirisinin üretiminde de söz konusu bu sermayelerini kullanmış olduğu söylenebilir.

Scognamillo'nun *Frankenstein* yolculuğuna bakıldığında kültürel aracılık rolünün yalnızca çevirmenlikle sınırlı kalmadığı da görülmektedir. Scognamillo'nun çevirmen olarak sunulduğu 1971 tarihli *Frankenştayn* romanı uzun bir zaman sonra 2010 yılında *Frankenştayn'ın Laneti* olarak Beyaz Balina Yayınları tarafından yeniden yayımlanır. Altıntaş, iki çeviri arasında metin düzeyinde bir inceleme yapıldığında çeviri metnin filmlerden uyarılma yoluyla oluşturulduğunun görüldüğünü belirterek, "*Frankenştayn* ya da diğer adıyla *Frankenştayn'ın Laneti* adlı eserin...asında Mary Shelley'nin *Frankenstein ya da Modern Prometheus* romanının bir çevirisi olmadığı"ni ifade etmektedir. Altıntaş, aynı çalışmasında 1971'de *Frankenştayn* başlığıyla sunulan çeviri ve 2010'da yeniden yayımlanarak *Frankenştayn'ın Laneti* başlığıyla sunulan çevirinin Parker'in (2014) ifadesiyle "çoğunlukla yabancı sayılabilecek kaynak ya da kaynaklara dayanan, kısmen terceme olabilen, kısmen yazarın katkılarıyla üretilen bir eser" olarak oluşturulduğu sonucuna da varmıştır (2020). Çeviri olarak sunulan ikinci kitaptan sonra *Frankenştayn'ın Laneti* bir kez daha 2012 yılında Bilge Karınca yayınları tarafından bu kez Giovanni Scognamillo'nun yazar olarak sunulduğu bir orijinal eser olarak yayımlanır. Scognamillo aynı söyleşide Shelley'nin romanının nasıl *Frankenstein'ın Laneti*'ne dönüştüğü sorusuna cevap olarak şöyle bir açıklık getirir.

Benim ilkin çevirmen sonradan yazar olarak görüldüğüm "Frankenştayn/Frankenstein'in Laneti" kitabımın ilginç bir öyküsü var: 1970'te Milliyet Yayınları'nın Kara Dizisinin editörü Tarık Dursun Kakinç benden Mary Shelley'nin "Frankenstein" romanını çevirmemi istedi ... Elimde İngiliz yapımı bir Frankenstein filminin diyalog listesi vardı ve ondan hareket ederek bir roman çıkartabilirdim ...Kakinç romancılığımıza güvenmemekle birlikte "deneyelim," dedi. Denedik, sonucu uygun buldu ve kitap benim değil de Mary Shelley'nin imzası ile (ben çevirmen olarak görüldüm) yayımlandı ve 10.000 sattı; sonraki yıllarda ise bir baskı yaptı –bu kez yazar, takma adım olan Jean Gennaro oldu, bense çevirmen olarak kaldım– ve yeni baskısı bu günlerde çıkacaktır. Tabii ki yazarken kimi eklentiler yapıldı (Igor), kimi değişiklikler de... Böylece kitap Türkiye'de ilk "Tie in" örneği oldu (Scognamillo, 2011).

2010'da yayımlanan *Frankenştayn'ın Laneti*'nde başlık ve yayınevi dışında bir değişiklik daha göze çarpmaktadır. Scognamillo'nun yine çevirmen olarak sunulduğu bu çeviride, bu kez yazar Mary Shelley değil Jean Gennaro olarak belirtilmiştir. Hem başlıktaki hem de yazar adındaki değişiklik ilkin bu çevirinin yeni bir kaynak metinden çevrilmiş olduğu izlenimini veriyor olsa da Scognamillo'nun açıklaması metnin 1971'de yayımlanan *Frankenştayn* ile aynı olduğunu göstermektedir. Giovanni Scognamillo'nun, *Bir Levanten'in Beyoğlu Anıları* kitabındaki ifadelerine baktığımızda, Jean Filippucci'nin Scognamillo'nun annesinin kardeşi olduğunu, Gennaro Scognamillo'nun da büyükbabası olduğunu görüyoruz. Dolayısıyla Jean ve Gennaro isimlerinden oluşan yazar adının Scognamillo'nun

aile üyelerinin isimlerinden kurgulanmış olduğu anlaşılmaktadır. Yazar konumundaki çevirmen Scognamillo'nun bir eyleyici olarak Jean Gennaro takma adını seçmiş olması bir kültürel aracı olarak habitus'u ve sahip olduğu sermayeler açısından önemlidir. Scognamillo, "Beyoğlu'nda Bir Levanten: Giovanni Scognamillo" adlı belgeselde de takma isimle yazmış olduğu iki adet korku romanından bahseder. Bunlardan ilki *Frankenştayn'ın Laneti*, diğeri de *Mumya'nın Mezarı*'dır. Söz konusu kitaplarda yazar ismi olarak aslen üç isminden ikisi olduğunu ifade ettiği Jean Gennaro'yu kullandığını belirtmektedir. Scognamillo, belgeselde *Frankenştayn'ın Laneti* kitabını takma isimle yazdığı bir orijinal eser olarak tanıtmakta, kitabın hikayesine ve ilk iki yayımlanışında bir çeviri olarak sunulmuş olmasına ise değinmemektedir.

Scognamillo'nun sinema filmlerinden roman oluşturma girişiminin, sinema birikimi ve alana olan yatkınlığının sonucu olarak ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Ancak bu noktada oluşturulan romanda neden ilkin çevirmen daha sonra farklı bir isimle yazar olarak sunulmuş olduğu sorusunu da sormak yerinde olacaktır. İlk olarak çevirmen olarak görünmesinin arkasında yatan nedenlerden birinin kaynak metnin oldukça bilinen ve tanınan bir roman olması olduğu düşünülebilir. Film senaryosundan uyarlanmış olan metin, pazarlama stratejileri ve alımlanma koşulları da düşünülerek korku edebiyatı klasikleri arasında sayılan bu tanınmış romanın bir çevirisi olarak sunulmuştur.

Meylaerts ve Gonne'un (2014) kültürel araçların çeşitli kültürel uzamlarda, kültürlerarası ve uluslararası etkileşim ve bilinci geliştiren göçmen, melez kişiler olarak anlaşılabilceği yaklaşımı, İstanbul'da doğup büyümüş, özel hayatını bu kentte şekillendirmiş, iş yaşamını yine bu kentte sürdürmüş, yazınsal ve söylemsel üretimlerini bir Levanten olarak içinde bulunduğu çoklu sosyal, kültürel ve dilsel yapının sunduğu olanaklar ve kazandırdığı becerilerle hayata geçirmiş olan Scognamillo'nun da bir melez kişi olarak tanımlanmasına olanak tanımaktadır. Fransızca, İtalyanca, Rumca ve Türkçe'nin bir arada konuşulduğu bir sosyo-kültürel çevrede, kültürel yaşamın da konuşulan bu diller ve söz konusu dilleri konuşan topluluklara ait dernek, sosyal-kültürel kurumlar, edebiyat, tiyatro/gösteri ve müzik toplulukları ve dernekleri gibi paralel dolaşım alanları etrafında şekillendiği söylenebilir. Scognamillo'nun da yaşamını geçirmiş olduğu kent mekânı böylesi bir sosyal kültürel yaşamın kalbi sayılabilecek olan Beyoğlu'yu dolayısıyla hem yetiştirdiği hem beslenip üretim yaptığı bağlamın onu bir kültürel bir aracı konumuna taşımış olduğu öne sürülebilir. Scognamillo'nun bir Levanten olarak yukarıda belirtilen bir çevreye ait özellikleri barındırıyor olması aynı zamanda kişiselleşmiş bir toplumsal tarihin sonucu olarak ortaya çıkan habitus'uyla da kavramsallaştırılabilir. Scognamillo da bir söyleşisinde Levanten olmanın zenginleştirici tarafına değinerek, bunun farklı kültürlerden beslenme olanağı sağladığını vurgulamaktadır.

Scognamillo'nun kültürel bir aracı olarak nitelendirilmesinde içinde bulunduğu söylemsel aktarım etkinliklerinin çeşitliliği de önem taşımaktadır. Başlıca konularının sinema, bilim kurgu, korku, fantastik edebiyat, İstanbul, Beyoğlu, korku karakterleri, vampirler olduğu birçok alanda çok dilli yazınsal ve söylemsel üretimlerde bulunmuş aynı zamanda birçok dilden çeviriler yapmıştır. Meylaerts ve Gonne'un (2014) kültürlerarası aracılık yaklaşımı, araçların ortak repertuar ve referans çerçevelerinin gerçek mimarı olduklarını ve özellikle de genç, çok dilli ve heterojen kültürlerde, stratejik aktarım etkinliklerinde bulunarak yeni aracı uygulama ve kurumlar yarattıklarını belirtir. Scognamillo'nun sinemacı bir ailede büyümüş, sinema çevrelerinde yetişmiş olması, bir sinema ve sinemacı nosyonu, kültürü ve artalan bilgisine sahip olması, bir diğer deyişle davranışlarını düzenleyen yatkınlıklarının, diğer deyişle habitus'unun, sinema ekseninde biçimlenmesi *Frankenştayn/Frankenştayn'ın Laneti*'nin sinema filmlerinden uyarlanmasındaki itici güç olarak anlaşılabilir. İlk bir çeviri olarak sunulan söz konusu aktarım etkinliği daha sonra Türkçede

koru edebiyatı ve fantastik edebiyat dizgesindeki üretimin çoğalmasına, alanın oluşması, gelişmesi ve çeşitli yazar ve eserlerin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamıştır.

Sonuç

Bu çalışma, Mary Shelley'nin *Frankenstein or the Modern Prometheus* başlıklı romanının Türkçedeki yolculuğunu, 1971 tarihli *Frankenştayn* başlıklı çevirisi ve çevirmen Giovanni Scognamillo'ya odaklanarak incelenmiştir. Mary Shelley'nin yazar, Scognamillo'nun çevirmen olarak sunulduğu 1971 tarihli *Frankenştayn* başlıklı çeviriyle birlikte Giovanni Scognamillo Türkçe çeviri edebiyat dizgesindeki ilk *Frankenstein* çevirmeni olarak tanımlanmaktadır.

Kültürlerarası araçlar kimdir ve kültürel aracılık nosyonunu nasıl kazanırlar soruları çerçevesinde ve çokdilli bağlamlarda gerçekleşen kültürlerarası aktarım etkinliklerinin daha iyi anlaşılabilmesinin söz konusu etkinliklere dahil olan eyleycilere odaklanmakla mümkün olacağı yaklaşımıyla çalışma, Scognamillo'yu bir kültürel aracı olarak ele almış ve çevirmen/yazar rollerini diğer başka yazınsal ve söylemsel etkinlikleriyle birlikte kültürlerarası aktarım bağlamında incelemiştir. Dolayısıyla Scognamillo, bu çalışmada yalnızca bir çevirmen olarak değil çeşitli kültürel edebiyat, sanat, resim, müzik, tasarım gibi çeşitli kültürel ve sosyal alanlarda; farklı diller aracılığıyla ve uzamsal sınırlarda aktarım etkinlikleri gerçekleştiren bir kültürel aracı olarak tanımlanmış, kültürel aracılık rolleriyle edebiyat ve sinema dünyasını biçimlendirdiği kültürlerarası etkinliklerde bulunduğu tespit edilmiştir. Scognamillo'nun kültürel bir aracı olarak nitelendirilmesinde sinema, bilim kurgu, korku, fantastik edebiyat, İstanbul, Beyoğlu gibi birçok alanda çok dilli yazınsal ve söylemsel üretimlerde bulunarak gerçekleştirdiği aktarım etkinliklerinin çeşitliliğinin de önem taşıdığı görülmüştür. Bununla birlikte, Scognamillo, Levanten kimliğiyle birlikte yazınsal ve söylemsel üretimlerini, içinde bulunduğu çoklu sosyal, kültürel ve dilsel yapının sunduğu olanaklar ve kazandırdığı becerilerle hayata geçirmiş bir melez kişi olarak tanımlanmıştır. Çalışmada, söz konusu kültürel aracının Levanten kimliğinin kişiselleşmiş bir toplumsal tarihin sonucu olarak ortaya çıkan habitus'uyla da kavramsallaştırılabileceği sonucuna da varılabilmektedir.

Scognamillo'nun bir kültürel aracı olarak habitus'unun sinemacı kimliği ve yatkınlığıyla örtüşen şekilde kültürel-sanatsal pratik ve üretimlerini şekillendirdiğini söylemek mümkündür. Bu yatkınlık çevirilerinde de ortaya çıkmaktadır. *Frankenştayn* çevirisi ile Giovanni Scognamillo'nun kendisinden istenen çeviriyi, kendi habitus'u ve sermayeleri doğrultusunda biçimlendirdiği ve çeviri metni, çevirinin alımlanma koşullarına uygun olacağını öngördüğü biçimde üretmiş olduğu görülmektedir. Üretim ve alımlama koşullarına daha uygun olacağını düşünerek bir sinemacı yatkınlığıyla aldığı bu karar, habitus'un çeviri süreçlerini, seçim ve çeşitli kararlar bağlamında şekillendirdiğine yönelik olarak bu çalışmanın ortaya koyduğu sonuçlardan biridir.

Kaynakça

- Altıntaş, Ö. (2020). "Bir Çeviri Eylemi Olarak Romanlaştırma Yoluyla Frankenstein'in Türk Okurlarla Buluşması". *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD)*. Çeviribilim Özel Sayısı. 1-16.
- Berman, A. (1990). "La retraduction comme espace de la traduction". *Palimpsestes*, 4: 1-8.
- Bourdieu, P. (2014). Seçilmiş metinler. çev. Levent Ünsaldı. Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Bourdieu, P. (2005). *Pratik Nedenler Eylem Kuramı Üzerine*. çev. Hülya Uğur Tanrıöver. İstanbul: Hil Yayın.

- Bourdieu, P. (1990) *In other words: Essays toward a reflexive sociology*. çev. Mathew Adamson. Stanford: Stanford University Press.
- Danacı, F. (2012). Kayıp Kitaplar Kütüphanesi (5): Canavar Frankenştayn – İlk Dört Bölüm. 19. 11.2012 <https://www.terninja.com/kayip-kitaplar-kutuphanesi-5-canavar-frankenstayn-ilk-dort-bolum/> [Erişim: 08.082021]
- Demirel Bogenç E. (2014). “Çevirinin Bourdieu Sosyolojisiyle Yapılanan Yüzü, Çeviri Sosyolojisi”, Pierre Bourdieu, *Cogito*, Yapı Kredi Yayınları. 76/Bahar: 402-416.
- Gouanvic, J.M. (2005). “A Bourdieusian Theory of Translation, or the Coincidence of Practical Instances: Field, ‘Habitus’, ‘Capital’ and ‘Illusio’”. *The Translator*. 11.2: 147-166. <https://doi.org/10.1080/13556509.2005.10799196>
- Heilbron, J., Sapiro, G. (2002). “Traduction: Les échanges littéraires internationaux”. *Special Issue of Actes de Recherche en Sciences sociales*. 144. Paris: Éditions du Seuil.
- Inghilleri, M. (2003). “Habitus, Field and Discourse: Interpreting as a Socially Situated Activity”. *Target*. 15.2: 243-68. <https://doi.org/10.1075/target.15.2.03ing>
- Inghilleri, M. (2005). *Special Issue of The Translator: Bourdieu and the Sociology of Translation and Interpreting*. 11.2.
- Inghilleri, M. (2009). “Sociological Approaches”. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. New York: Routledge.
- Erman, N. (1944). *Canavar Frankenştayn*. İstanbul: Işık Kitap ve Basımevi, İstanbul.
- Marmara, R. (2006). *Bizans’tan Günümüze İstanbul Latin Cemaati ve Kilisesi*. çev. Saadet Özen. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Meylaerts, R., Gonne, M. (2014). “Transferring the City – Transgressing Borders: Cultural Mediators in Antwerp (1850–1930)”. *Translation Studies* 7.2: 133-151. <https://doi.org/10.1080/14781700.2013.869184>
- Paker, S. (2014). “Terceme, Te’lif ve Özgünlük Meselesi”. *Tercümeden Şehre I*. İstanbul: Klasik Yayınları, 36-71.
- Rouhette, A. (2020). “Jules Saladin's 1821 Translation of Frankenstein.” *Mary Shelley in/and Europe; Essays in Honour of Jean de Palacio*, dir. Antonella Braidia-Laplace, Oxford, MHRA Legenda, «Series in Comparative Literature», 118-127. (hal-03408557)
- Scognamillo, G. (2019). *Bir Levanten’in Beyoğlu Anıları*. İstanbul: Bilge Karınca.
- Scognamillo, G. (2012). *Frankenstein’in Laneti*. İstanbul: Bilge Karınca Yayınları.
- Scognamillo, G. (2011). “Yankı Enki ile Söyleşi”. Roman Kahramanları. Nisan/Haziran: 6. “Giovanni Scognamillo ile Söyleşi” 09.12.2019 <https://www.novelheroes.com/tr/etiket/frankenstein> [Erişim: 10.04.2022]
- Shelley, M. (2021). *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus*. çev. Can Kantarcı. İstanbul: YKY.
- (2021). *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus*. çev. Gülsüm Canlı. İstanbul: Ötügen Neşriyat.
- (2020). *Frankenstein*. çev. Sezen Kiraz. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- (2019). *Frankenstein*. çev. Oğuzhan Aydın. İstanbul: Ren Kitap.
- (2017). *Frankenstein*. Trans. Serpil Çağlayan. İstanbul: İletişim.
- (2017). *Frankenstein*. çev. Hande Yazıcı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- (2016). *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus*. çev. Yiğit Yavuz. İstanbul: İş Bankası. Kültür Yayınları.
- (2016). *Frankenstein*. çev. Yeşim Seber. İstanbul: Notos Kitap.
- (2013). *Frankenstein*. çev. Elif Yıldırım. İstanbul: Oda Yayınları.

- (2012). *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus*. çev. Duygu Akın. İstanbul: Can Yayınları.
- (2012). *Frankenstein*. çev. Gökçe Köse. İstanbul: İthaki
- (2009). *Frankenstein*. çev. Neslihan Güler. İstanbul: Lacivert.
- (2009). *Frankenstein: Çizgi Roman*. çev. Duygu Akın. İstanbul: NTV Yayınları.
- (2009). *Frankenstein: Çizgi Roman*. çev. Nur S. Danışman. İstanbul: Everest.
- (2007). *Frankenstein or The Modern Prometheus*. New York: Penguin Books (First published in Great Britain in 1818).
- (2004). *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus*. çev. Pınar Günçan. İstanbul: Bordo Siyah.
- (2004). *Frankenstein*. çev. Gökçe Köse. İstanbul: Şûle Yayınları.
- (2002). *Frankenstein*. çev. Orhan Yılmaz. İstanbul: İthaki
- (2002). *Frankenstein*. çev. Elif Özsayar. İstanbul: Arion.
- (2000). *Frankenştayn'ın Laneti*. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Beyaz Balina
- (1996). *Frankenstein Ya Da Modern Prometheus*. çev. Yeşim Seber. İstanbul: Mitos.
- (1971). *Frankenştayn*. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- (1821). *Frankenstein, ou, Le Prométhée Moderne*. 3 cilt. çev. Jules Saladin. Paris: Corréard.
- (1818). *Frankenstein or Modern Prometheus*. London: Lackington, Hughes, Harding, Mavor & Jones.
- Simeoni, D. (1998). "The Pivotal Status of the Translator's Habitus". *Target*. 10.1: 1-39. <https://doi.org/10.1075/target.10.1.02sim>.
- Anonim. Belgesel. "Beyoğlu'nda Bir Levanten: Giovanni Scognamillo". 25.12.2016 <https://www.youtube.com/watch?v=qiZReJ6VNUs> [Erişim: 8.02.2022]
- Wolf, M. (2007). "Introduction: The Emergence of A Sociology of Translation". *Constructing A Sociology of Translation*. ed. Michaela Wolf, Alexandra Fukari. Amsterdam: John Benjamins. 1-38.

Giovanni Scognamillo bibliyografisi

Telif eserler

- Scognamillo, G., Özgüç, A. (1965). 1965/66 Sinema Yıllığı. İstanbul: A.D.O Yayınları.
- (1965). *Yerli Sinemada Seks*. İstanbul: Faruk Ülkü Yayınları.
- Scognamillo, G. (1973a). *Türk Sinemasında Altı Yönetmen: Lütfi Akad, Metin Erksan, Halit Refiğ, Memduh Ün, Osman Seden, Atif Yılmaz*. İstanbul: Türk Film Arşivi.
- (1973b). *Dünyamızın Gizli Sahipleri*. İstanbul: Koza Yayınları.
- (1974). *Uzaydan Geldiler*. İstanbul: Koza Yayınları.
- (1975). *Geleceğinizin Anahtarları*. İstanbul: Koza Yayınları.
- (1976a). *Aşk ve Evlilik Falı*. (Johan Markus takma adı ile). İstanbul: Seçme Kitaplar.
- (1976b). *Batı'nın İnanç Temelleri*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- (1988a). *Türk Sinema Tarihi 1*. İstanbul: Metis.
- (1988b). *Türk Sinema Tarihi 2*. İstanbul: Metis.
- (1990). *Bir Levanten'in Beyoğlu Anıları*. İstanbul: Metis. (2002 Bilge Karınca Genişletilmiş baskı)
- (1991). *Cadde-i Kebir'de Sinema*. İstanbul: Metis.
- (1993). *İstanbul Gizemleri*. İstanbul: Altın Kitaplar.

- (1994a). *Beyoğlu'nda Fuhuş*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- (1994b). *Dehşetin Kapıları: Korku Edebiyatına Giriş*. İstanbul: Mitos Yayınları.
- (1994c). *Amerikan Sineması*. İstanbul: Ağaç Yayınları.
- (1996a). *Batı Sinemasında Türkiye ve Türkler*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- (1996b). *Korkunun Sanatları*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- (1997a). *Yeşilçam'dan Önce Yeşilçam'dan Sonra*. İstanbul: Antrakt Yayınları.
- (1997b). *Dünya Sinema Sanayii*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- (1998a). *I Misteri di Istanbul*. Roma: Edizioni del Torchio.
- (1998b). *Dracula Mito Perenne*. Roman: Edizioni del Torchio.
- Scognamillo, G., Arslan, A. (1999a). *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Şeytan*. İstanbul: Karizma Yayınları.
- (1999b). *Doğu ve Batı Kaynaklarına Göre Cinler*. İstanbul: Karizma Yayınları.
- (1999c). *Doğu Ve Batı Kaynaklarına Göre Ruhçuluk Ve Reenkarnasyon*. İstanbul: Karizma Yayınları.
- (1999d). *Doğu Ve Batı Kaynaklarına Göre Büyücülük*. İstanbul: Karizma Yayınları.
- (1999e). *Doğu Ve Batı Kaynaklarına Göre Fal*. İstanbul: Karizma Yayınları.
- (1999f). *Mumyanın Mezarı*. İstanbul: Kamer Yayınları, İstanbul 1999 – Jean Gennaro Takma Adı ile. *Bilge Karınca*, İstanbul 2006 – Giovanni Scognamillo imzası ile.
- (1999g). *Astroloji _Ve Yıldızbilimi*. İstanbul: Karizma Yayınları.
- Scognamillo, G., Demirhan, M. (1999h). *Fantastik Türk Sineması*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- (2002). *Erotik Türk Sineması*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Scognamillo, G. (2000). *Frankenstein'in Laneti*. İstanbul: Beyaz Balina Yayınları.
- (2001). *Beyoğlu Kabusları ve Diğer Öyküler*. İstanbul: Okuyan-Us Yayınları.
- (2002). *Ziyaretçiler*. İstanbul: Okuyan-Us Yayınları.
- (2004). *Bay Sinema: Türker İnanoğlu*. İstanbul: Doğan Kitap.
- (2005). *Türk Sinemasında Şener Şen*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- (2006). *Canavarlar, Yaratıklar, Manyaklar*. İstanbul: +1 Kitap Yayınları.
- (2006). *Dehşet Öyküleri*. İstanbul: +1 Kitap Yayınları.
- Çeviri eserler**
- Herlihy, J.L. (1970). *Geceyarısı Kovboyu*. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Clarke, D.H. (1973). *Adres Mezarlık*. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Arkın Sinema Ansiklopedisi 1*. (1975). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Arkın Yayınları.
- Arkın Sinema Ansiklopedisi 2*. (1975). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Arkın Yayınları.
- Devrimler Ve Kültür Ansiklopedisi*. (1975). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Gelişim Yayınları.
- Spangler, O. (1978). *Batı'nın Çöküşü*. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Özgüç, A. (1988). *A Chronological History of The Turkish Cinema*. çev. Giovanni Scognamillo. Ankara: Kültür Bakanlığı Sinema Dairesi.
- Francesco, *Çocuklara Anlatılan Francesco'nun Hikayesi* (1991). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Sent Antuan Yayınları.

- Kahraman Gençlik. (1992a). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Sent Antuan Yayınları.
- Dua. (1992b). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Sent Antuan Yayınları.
- Bosco, T. (1992c). Don Bosco, Gençliğin Babası Ve Öğretmeni. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: S. Jean Bosco Yayınları.
- Tevrat'tan Bilgiler. (1992d). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Sent Antuan Yayınları.
- Kardeş. (1992e). çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Sent Antuan Yayınları.
- Bordelli, R. (1992f). Sevgiyi Yaşamak. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Sent Antuan Yayınları.
- Cainer, J., Rider, C. (1996). Modern Büyücülük El Kitabı. çev. Giovanni Scognamillo. İstanbul: Say Yayınları.